

Sygn. akt I UK 123/15

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania I. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 stycznia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami pełnomocnika pozwanego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] – w sprawie z odwołania I. W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym – zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 21 marca 2014 r., sygn. akt IV U [...], i oddalił odwołanie I. W. od decyzją organu rentowego z dnia 3 stycznia 2014 r., którą stwierdzono, że Izabela Wrzochalska jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega ubezpieczeniom społecznym od 1 października 2013 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołująca się zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano, że „w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne wymagające rozstrzygnięcia. Na tle art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wyłania się problem jednolitej wykładni tego przepisu, a mianowicie ocena i całościowe rozważenie określenia „racjonalności”, „opłacalności” oraz „pozorności” działań osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą dopiero przez okres jednego miesiąca, po czym wskutek ciąży nastąpiła niezdolność do pracy. Zachodzi również konieczność jednoznacznego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, czy rozpoczęcie działalności gospodarczej i faktyczne jej prowadzenie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego świadczy o wyłudzeniu tychże świadczeń i jest sprzeczne z prawem, biorąc pod uwagę, iż organ rentowy nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne”. Wskazano, że „Na tle sporu pomiędzy stronami doszło do powstania zagadnień prawnych budzących poważne rozbieżności w orzecznictwie i judykaturze, a także zachodzi potrzeba wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, a także wątpliwości w doktrynie...”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1. nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie, w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o: 2. oddalenie skargi kasacyjnej; 3. zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) „...a także zachodzi potrzeba wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych...” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia

konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Z kolei, zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07 – OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji jest sprzeczna z

jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08 - LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12 - LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12 - LEX nr 1228618).

Sąd Najwyższy – uwzględniając przedstawione wyżej założenia interpretacyjne – stwierdza, że autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawiła ani istotnego zagadnienia prawnego sprawy (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) ani potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Kwestia dotycząca interpretacji art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w zakresie „oceny i całościowego rozważenia” określenia „racjonalności”, „opłacalności” oraz „pozorności” działań osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą – poza tylko ogólnikową sygnalizacją jakiegoś zagadnienia – nie została poparta odpowiednim wywodem jurydycznym, którym autorka skargi wykazałaby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Razi ogólnikowość tak przedstawionego problemu, a przede wszystkim brak uwzględnienia w jego konstrukcji stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w B. w zakresie analizy interpretacyjnej pojęcia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, stanowiska bardzo szeroko przedstawionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Druga z przedstawionych w uzasadnieniu wniosku kwestii także nie jest istotnym zagadnieniem prawnym sprawy w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zasadnicza jej wadliwość polega na tym, że sprowadzona do ogólnikowego pytania kwestia nie jest powiązana z żadnym przepisem prawa.

Chociaż autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej powołuje się na potrzebę wykładni przepisów prawa to swoje twierdzenia w tym zakresie ogranicza tylko do

swoistej deklaracji o istnieniu przyczyny przyjęcia skargi określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Brakuje w takim ujęciu uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odpowiedniej jurydycznej argumentacji, która wykazałaby, że w sprawie rzeczywiście istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Wadliwość uzasadnienia wniosku o przyjęcie rozpatrywanej skargi do rozpoznania w zakresie próby wykazania przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. polega na tym, że autorka skargi nie wskazuje – w uzasadnieniu wniosku – przepisu (przepisów), z którym wiąże sugerowane rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Nie jest wystarczające – dla wykazania przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powołanie stanowiska judykatury w zakresie jakiejś zasygnalizowanej tylko kwestii, bez określenia przepisów prawa, na tle wykładni których powstają sugerowane rozbieżności.

Uzasadnienie wniosku nie uwzględnia w swojej konstrukcji zasadniczych ustaleń zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji stanowiących punkt odniesienia do subsumcji przepisów prawa materialnego i przyjęcia przez Sąd, że czynności odwołującej się dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej były pozorne. W ocenie Sądu drugiej instancji o pozorności tej świadczą następujące okoliczności: krótki okres pomiędzy rozpoczęciem działalności gospodarczej a uzyskaniem prawa do zasiłku; bardzo wysoka podstawa wymiaru składek przy istnieniu zaległości w zakresie składek, niskich możliwościach dochodowych, brak oceny rynku, brak rentowności działalności gospodarczej, dokonanie operacji ujętych w podatkowej księdze przychodów i rozchodów pomiędzy wnioskodawczynią a jej znajomymi. Według Sądu drugiej instancji łączne zestawienie tych okoliczności prowadzi do konkluzji o niepodjęciu przez odwołującą się prowadzenia działalności gospodarczej.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2 niniejszego postanowienia ma swoją podstawę w art. 102 k.p.c.

l.n